

Dotyk i dźwięk w neonatologii

Jacek Rudnicki

Warszawa 2011

Więcej możemy czasami powiedzieć dotykiem i gestem, niż słowami. Dotyk jest ekspresyjny, czuły, piękny, jest mową ciała. Noworodki reagują na mowę, chociaż jej nie rozumieją, ale reagują na dźwięki kotysanki i reagują na dotyk.

Pieta Michelangelo Buonarroti jest bodaj najpiękniejszą rzeźbą w całej historii kultury człowieka i pokazuje jak Jezus zdjęty z krzyża szuka kontaktu z ręką matki. W chwili śmierci dotyk jest jedynym możliwym językiem pożegnania.

Zmysł dotyku w życiu człowieka pełni poznawczą, jest źródłem doznań przyjemnych, alarmuje o niebezpieczeństwach. Niewidomi dotykiem przy pomocy alfabetu Braille'a poznają świat, kończą studia. Noworodek widzi z odległości zaledwie 25cm, zatem dotyk jak u niewidomych posługujących się pismem Braille'a jest formą czytania świata. Dotyk daje noworodkowi poczucie bezpieczeństwa. Poszukuje matki w odruchu Moro, szuka piersi i ssie aby przeżyć.

Skóra noworodka jest bogato wyposażona w receptory, wg Sheringtona są to interoreceptory; chemoreceptory, baroreceptory, osmoreceptory, eksteroreceptory; informacje z zewnątrz poprzez powłoki ciała, telereceptory; węch, wzrok, słuch, proprioreceptory; ścięgna, torebki stawowe, powierzchnie stawowe, nocyoreceptory; wrażenie bólu. Funkcje dotyku poznawcze, doświadczalne, edukacyjne pozwalają na rozwój. Zaburzenia czucia zaburzą te funkcje. Pojawiają się zaburzenia w rozwoju lokalnym, zaburzenia wzrostu kończyn i globalnym, w tym opóźnienia rozwoju psychoruchowego.

Znaczenie dotyku badał w latach 50-ych Henry Harlow. Młodym małym dzieciom dawał do wyboru matkę z futrem lub jedzeniem. Wybierały tę z futrem. Wolały się przytulić niż najeść. Świadczy to o fundamentalnym znaczeniu dotyku.

Dotyk jest sposobem budowania więzi między rodzicem a dzieckiem (*Bonding*). Również kangurowanie, bezpośredni kontakt skóry do skóry sprzyja rozwojowi więzi między rodzicami a dzieckiem. Jest możliwe kangurowanie wcześniaków w intensywnej terapii, wentylowanych mechanicznie, pod nadzorem klinicznym. Jest jedną z metod zwiększania produkcji mleka. Powoduje wzrost zainteresowania karmienia piersią zarówno matek i personelu. Kangurowanie zwiększając karmienie piersią pośrednio zwiększa odporność immunologiczną.

Masaż wcześniaka może być wczesnym wsparciem jego rozwoju psychoneurologicznego, przyspiesza przyrost masy ciała i skraca pobyt w szpitalu zmniejszając ryzyko powikłań jatrogennych. Rodzice masujący własne dzieci mają poczucie uczestnictwa w walce o jego życie i rozwój.

Muzyka redukuje ból u noworodków poddanych procedurom medycznym a matkom dodaje odwagę do karmienia. Dla Matki jest sposobem wyrażania uczuć, a dla dziecka niewidoczną linią miłości i bezpieczeństwa. Kotysanki są komponowane z miłości do dziecka, z potrzeby wyrażania uczuć dla jednej, kochanej osoby, nie dla sławy i pieniędzy.